

Džiugų liepos šeštosios sekmadienį

PRANAS VISVYDAS

Jie šoko, o mes žiūrėjome. Jie ėjo, šoko, sukosi, lankstėsi, kilnojo rankas, trypė. Sutartinai. O mes žiūrėjome ir plojome. Jie buvo suskridę net iš tolimiausių vietovių. O mes, daugelis iš artėliau suvažiavę, iš visų pusių žiūrėjome. Ir parašyk, žmogau, apie tai reportažą, kai renginyje dalyvauja šventa galybė žmonių, ne vien šokėjų, bet ir rengėjų, vadovų, meistrų su vardais ir pavardėmis, vietovardžiais, datomis. Faktams nesu pakankamai atidus ir kantrus. Bet, kaip sakoma, tėvynė šaukia, o mano sąnariuose tebedingsi šokėjo prigimtis.

Kalbu apie užsienio lietuvių XIII Tautinių šokių šventę, įvykusią šiemet liepos 6-ąją, Mindaugo karūnavimo dieną, Los Angeles mieste, universiteto (USC) erdviame Galen centre. Juk tai milžiniškas renginys milžiniškame mieste. Netoli telkiasi finansų, verslo, kultūros, sporto pastatai. Paminėsiu tik Koližiejų, kur du kartus vyko pasaulio olimpiada. 1984 metais aukščiausioje stadiono eilėje sėdėjau ir aš. Tąsyk mačiau tik šokančius ir aukštį su kartimi, labai sparčiai bėgančius vyrus, merginas. Nė vieno lietuviu lengvaatlečio. Pasaulio čempionas, disko metikas Virgilijus Alekna tuomet buvo dar tik paauglys.

Tą liepos 6 dienos sekmadienį temperatūra siekė 94 F. Naujo pastato halėje, skirtoje krepšiniui, buvo pakankamai vėsu. Už automobilio pastatymą, kaip visur mieste, paėmė aštuonis dolerius. Bilietas pakliūti į vidų kainavo 39,50 dol. Kažkodėl į aukštesnius balkonius net 75 dol., mat platesnės apimties reginys. Nedaug kas ten ir sėdėjo. O žiūrovų, spėju, buvo maždaug 3,000 su geru kaupu.

Per vidurį, salės lubose, kabėjo didžiulis kubas su TV ekranu ant kiekvienos šoninės pusės – skirtas visur sėdinčiai publikai. Nuostabu. Galėjai matyti, kas vyksta ant grindų, ir padidintai – ekrane. Kai tave šitaip plačiai informuoja, jautiesi XXI amžiaus civilizacijos nariu.

Einant į panašius spektaklius, įprasta čia pat prie durų gauti bet kokio dydžio programos lankstinuką. To nebuvo. Esu tikras – rengėjams rūpėjo pardavinėti stambius suvenyrinius šokių šventės albumus su ten esančia programa, kainuojančius 10 dol. Daug kas jų ir nepirko. Būsimus šokius per garsiakalbį pranešinėjo Sigutė Mikutaitytė-Miller dviem kalbom. Kartais išgirdavau aiškiai, dažniau – sakiniai susiliedavo su salės ūžesiu. Taigi paranki programėlė daug kam būtų praverčiusi.

Šokių parinkimas, choreografija, tvarkingas grupių įėjimas ir išėjimas (vos pastebimas) ir įvairios įdomybės (gaidžio, ožio, rugių bobos iškamšos) stebino ir žavėjo. Juo labiau, šokėjų geras paruošimas ir jų entuziazmas. Tai sakau nepataikaudamas. Ir muzikinės palydos elektroninis suderinimas su šokių tekstais (Rimas Polikaitis ir Auksuolė Jackūnaitė), ir vaizdinis apipavidalinimas (Aloyzas Razutis) buvo pavyzdingas. Matei, kad viskas patikėta nusimanantiems žmonėms. Bravo! Sumaniai tvarkytasi ir su šokėjų susigrupavimų geometrija, puikiai matoma ekranoose: kvadratai, apskritimai, eilutės. Priminė mūsų liaudies meno paprastą ornamentiką. O ką jau sakyti apie puošnius moterų ir mergaičių drabužius ir jų karūnas! Arba irgi šauniai atrodančius smarkius, lankščius, miškius vyrus, paauglius ir vaikus. Po ilgų kelionių, dviejų generalinių repetičių, važiavimų, naujų įspūdžių jie atrodė visi žvalūs – šoko sutartinai, lyg niekur nieko. Čia man kilo mintis apie lietuvių atsparumą.

Jų šokiais buvo maloninama publika, kurioje nemažai sėdėjo lietuviškai nemokančių, turbūt lig šiol nežinojusių, kad lietuviai su savitu šokių ritmu sugeba išreikšti ir lūdnai kilnias, ir su žemės ūkio darbais susijusias, ir linksmas, trankias bū-

XIII Tautinių šokių šventės akimirksnis.

Vytieno Lietuvninko nuotraukos

senas. Iš tiesų, linksmybė su šokių sukiniiais čia pirmavo. Nuobodžiai publika neteko. Ji buvo įtikinta. Pavergta. Bent mano pusėje dauguma atsisotė vieningai skandavo „Ačiū!“, „Ačiū!“, „Ačiū!“

Bet grįžkime į pradžią – į atidarymo įžanginę dalį. Prasmingas prologas „Rytagonė“ su šokėja Izabele Sagrauskaitė. Pakilus šokėjų įėjimas, su ovacijomis atvykusiems iš Lietuvos ar gausiai Los Angeles delegacijai. Paeilui grojami trys himnai. Po to – atidarymo kalbos. Jei būčiau mokytojas, šią šnekėjimo dalį įvertinčiau dvejeta su pastaba: brangieji, per ilgai aušinate burnas! Aktorė Rūta Kilmonytė-Lee po savo milžiniška rožine skrybėle lanksčiai sukiojosi apšviestame centre. Kalbėjo ilgiau nei dera, pristatinėjo kalbėtojus, kurių pa-

Aido Marčėno „Šokiai“. Šiuolaikinė lietuvių poezija primena pokštaujancio šokio stilistiką. Žodyje „iš genties papročių“ Marčėnas, be įdomių minčių apie „šokantį Dievą“, rašo: „Taip, mano tėvas šoko ‘Gaidį’, ir aš tuo didžiujauosi. Kontempliavau tą šokį būdamas trejų, o vaizduotė apkaish plunksnomis“. XIII Lietuvių tautinių šokių šventėje irgi buvo šokamas „Gaidys“. Didelę jo iškamšą įstūmė į arenos vidurį. Puiki atrakcija. Vyras šoko pamėgdžiodami gaidžio būdą, tarpais pragysdavo jo balsu.

Antroje dalyje tolygiai išdaigų susilaukė ir „Oželis“, su barzdota „Ožiu“ viduryje. Panašiai atlikta derlių ir sėkmingą jo nuėmimą pavaizduojanti „Rugio giesmė“. Jei pirmoji dalis buvo skirta „Pavasariui – džiaugsmo sėėjui“, tai antroji tapo „Vasaros darbų pyne“. Pirmoje tvirtą įspūdį padarė su ilgomis lazdomis šokamas „Mikita“. Norėjęsi daug ką minėti, nes daug kas smigo širdin. Patiko „Malūnėlis“. Viskas patiko – nuo „Kepurnės“, vaikų „Plaukė žagėlė“ iki pabaigoje visų drauge šokamo „Suktinio“. Taip smagiai, kad, rodos, neturėjo ir liautis.

Suvenyrinis leidinys su tautinėmis juostomis viršelyje, manau, išliks ilgam – daug kieno vartomas ir skaitomas. Maždaug ketvirtadalis su įvairiaisiais sveikinimais: pradžioje valdžios žmonių ir reikšmingų veikėjų, pabaigoje – įvairūs lietuvių, verslininkai, paslaugų specialistai... Ilgas, imponuojantis aukotojų sąrašas. Bet ar bus padengtos išlaidos? Tegul atsako rengėjai.

Įdomiausia ir vaizdingiausia šio albumo dalis – visų čia dalyvavusių grupių, mažų ir didelių, glausti aprašymai, su nuotraukomis, šokėjų sąrašais, veiklos žymesniais faktais, vadovų pasisakymais. 40 sambūrių. Iš Lietuvos: Nidos „Kalnapušė“, Vilniaus „Sugrįžus“, Panevėžio „Grandinėlė“. Apie kiekvieną būtų galima parašyti nemažą apybraižą. Iš Kanados: Toronto „Atžalynas“, „Gintaras“, Hamiltono „Gyvataras“. Tai užsieniečiai. Neminėsiu JAV sambūrių. Šokėjų skaičiumi didžiausias buvo Los Angeles „LBS Spindulys“ – 144 ir Bostono „Sambūris“ – 81. Įdomu, kad Durham Duke universiteto „Šokyje“ šoka keturios ne-lietuvės.

Yra šiame leidinyje daug pavardžių žmonių, uoliai dirbusių, kad šventė įvyktų. Verta perskaityti meno vadovės straipsnį – kaip viskas užimezgė ir kaip buvo dirbama. Ji įgyvendino tai, apie ką jos motina, irgi šokių vadovė ir mokytoja Ona Razutienė, tik pasvajodavo.

O kodėl du šokiai („Blezingėlė“ ir „Malūnas“) „lietuvių išsvijęs tautinių šokių šventėse pasidarė lyg ir tradiciniai“, išsamiai rašinyje paaiškina šio meno ypatinga žinovė Genovaitė Breichmanienė. Su „Malūnu“ jos „Gyvataras“ Kiwanis festivalyje laimėjo aukso medalį.

Pamaniau: o gal tolygaus medalio nusipelnę visa XIII Tautinių šokių šventė? Juk liepos 6-ąją Mindaugas užsidėjo aukso karūną. □

vardžių neįsėdėmėjau. Šie, užuot tarę tris sveikinimo sakinius, iš lapo pažerdavo keliasdešimt. Vienas jų, elegantiškai apsirengęs, skaitė ne tik savo, bet ir dar keturių pažįstamų žymūnų sveikinimus. Net pati Rūta Lee, vadovavusi šiai įvykio palaiminimo oratorijai, susivokė, kad per daug kalbama.

Tuo metu ilgiau nei pusvalandį kantriai aplinkui būrėsi visas šokėjų tūkstantis. Verta padėkoti šios šventės samanytojai, vykdytojai ir ištėtojai Danguolei Razutytei-Varnienei. Rūtos pristatyta, ji, berods, pasakė tik vieną sakinį – pradėkime šokių programą.

Lyg ir sutapimas – prieš kelias savaites buvau gavęs iš Lietuvos kelis poezijos rinkinius, tarp jų –